

ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkovashkola.html>.

УДК 373.2.091.3-027.22:796:316.77

Пасічніченко А.В.,
кандидат психологічних наук, доцент,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна)

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ

Стаття містить аналіз змін у соціальній ситуації розвитку дитини у зв'язку з початком її шкільного навчання. Зазначено, що вступ до школи – важливий етап, який передбачає адаптацію до нових умов. Вказано, що серед чинників, які визначають успішне пристосування, вагоме місце займає соціальна компетентність дошкільника.

Ключові слова: соціальна компетентність, адаптація, соціальна готовність, дошкільник.

Початок шкільного навчання – важливий період у житті дитини, якісно новий етап її життя, який передбачає ряд суттєвих змін у соціальній ситуації розвитку, взаємодії з дорослими, ровесниками, ставленні до себе. Специфічно «дошкільні» види діяльності втрачають для неї свою привабливість. Вона прагне до важливішої, значимішої, з точки зору суспільства, соціально схвалюваної і оцінюваної навчальної діяльності, яка, у свою чергу, змінює соціально-психологічну ситуацію у дитячій групі.

Навчальна діяльність, набуваючи провідної ролі, істотно впливає на ціннісні орієнтації, моральні та ділові критерії, на основі яких проходило взаємне соціально-психологічне ранжування членів групи в дошкільному віці. У цей період між дітьми виникають і диференційованіші особистісні взаємини. Місце, яке займає дитина в класі, визначається не тільки громадським дорученням, яке вона отримує від колективу, але й тим, як вона вчиться, її здібностями, нахилами, характером, тим, як до неї ставиться вчитель [3, с. 44].

Нова ситуація соціального розвитку особистості, пов'язана зі вступом до школи, породжує необхідність адаптації до неї. «Саме перший клас, успішний чи невдалий початок шкільного навчання, пристосування до нових умов та вимог життєдіяльності здебільшого визначає подальшу перспективу учня упродовж усього шкільного періоду. Згодом це відбивається і на його життєвій перспективі», – зазначає О.В. Проскура [4, с. 72].

Період адаптації до школи є досить складним для переважної більшості першокласників та відбувається на кількох рівнях: фізіологічному, психологічному, соціальному. Соціальна (особистісна) адаптація передбачає процес пристосування до нового виду діяльності, взаємин, нової системи

соціальних умов та життєдіяльності. Її сенс не лише в функціонуванні в освітньому середовищі школи, а й у формуванні здібностей для подальшого особистісного, соціального розвитку. В основі соціальної адаптації низка умінь, здібностей, особистісних характеристик дитини, що забезпечують її успішність. Зокрема, це розвиток уміння вибудовувати відносини з дорослими, налагоджувати контакти з іншими дітьми; формування стійкої навчальної мотивації на тлі позитивних уявлень дитини про себе й низький рівень шкільної тривожності.

Ефективність соціальної адаптації значною мірою залежить від рівня психологічної готовності до школи і, зокрема, її соціального компонента, який передбачає наявність у дитини потреби у спілкуванні та взаємодії з дорослими і ровесниками, готовність та здатність до нових форм спілкування, нового ставлення до навколишнього світу і до себе, що обумовлені ситуацією шкільного навчання.

Важливою характеристикою старшого дошкільника, яка забезпечує успішність його соціальної готовності, є соціальна компетентність. Соціальна компетентність у старшому дошкільному віці розглядається як відповідна інтеграція знань, умінь і ставлень, які планомірно, цілеспрямовано та систематично розвиваються під час виховання та навчання [5, с. 171]. Це одна із базових компетентностей дитини, яка дозволяє їй розуміти різний характер ставлення до неї дорослих та однолітків, які її оточують, обирати лінію поведінки відповідно до ситуації. Соціально компетентний дошкільник уміє враховувати бажання інших людей, стримувати себе, промовляти прохання, пропозиції, незгоду в соціально прийнятній формі [2, с. 121]. Погоджуємося з думкою Шишової О.М., яка вказує, що соціальну компетентність можна визначити як адаптаційне явище, в якому функціонування адаптаційного механізму забезпечує соціально-психологічна підготовленість особистості [5, с. 170].

Важливим соціальним інститутом, призначенням якого є формування не лише фізичної, психологічної, а й соціальної компетентності дитини є сучасний заклад дошкільної освіти. Діти, які відвідують дошкільні заклади, на момент вступу до школи виявляються у вигіднішому становищі, оскільки, крім досвіду сімейної соціалізації, вони ще мають досвід, здобутий у процесі різноманітної життєвої практики спілкування й взаємодії з однолітками [1, с. 206].

Отже, аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє зробити висновок, що соціальна ситуація розвитку дитини зі вступом до школи суттєво змінюється та передбачає необхідність адаптації. Соціальна компетентність є одним із важливих чинників, що визначають ефективність її пристосування до нових соціальних умов.

Список використаних джерел

1. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : *монографія* / за заг ред. Н.В. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2006. 368 с.
2. Дошкільна освіта : *словник-довідник* / упор. К.Л. Крутій, О.О. Фунтікова. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 324с.

3. Пасічніченко А.В. Становлення статусу дітей у групі на етапі переходу від старшого дошкільного до молодшого шкільного віку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ, 2003. 177 с.

4. Проскура О.В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками : *навч. посіб.* Київ : Освіта, 1998. 199 с.

5. Шишова О.М. Психолого-педагогічні засоби розвитку соціальної компетентності дошкільників. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки.* 2012. № 15. С. 168–174.

УДК 377/378:687.016

Підлісна З.С.,
*музичний керівник,
Кам'янець-Подільський ЗДО № 2,
(Кам'янець-Подільський, Україна)*

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано шляхи вдосконалення початкової ланки освіти методом наступності, розглянуто мистецько-творчу компетентність дитини та особливості її розвитку у мистецьких видах діяльності. Зазначено, що сучасна освіта повинна включати важливе стратегічне завдання – побудову системи неперервної освіти

Ключові слова: *безперервна освіта, наступність, мистецько-творча компетентність.*

Стратегічний курс України у Європейський культурно-освітній простір, орієнтація на фундаментальні цінності західної цивілізації стали об'єктивною передумовою модернізації як дошкільної так і початкової ланки освіти.

Реформаційні процеси, що відбуваються у національній системі освіти, в основі якої покладено гуманістичний підхід до організації педагогічного процесу, зумовлюють нагальність розв'язання комплексних соціально-педагогічних завдань, одним із яких є забезпечення наступності між суміжними ланками освіти.

У педагогічній науці та практиці, викликає жвавий інтерес осучаснення освіти та освіченості населення, приведення їх у відповідність із вимогами змінного суспільства є саме неперервна освіта. А саме наступність освіти, що створює єдиний освітній процес який логічно розпочинається від дитячого садка до школи – це і є концепцією безперервної освіти, освітні завдання та цілі якої в даному періоді стосуються розвитку розумових здібностей дітей, пробудженню їх пізнавальних інтересів, зацікавлення навчанням і поступовим звиканням до самонавчання [2].

У Законі України «Про освіту» зазначено, що саме наступність є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття знань, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту,